

Sabrınız için teşekkür etmeyi bir borç biliyoruz; 2014 yılının son sayısını nihayet sizlere ulaştırabiliyoruz. Az buza değil, Mart 2015'in sonuna ulaştık. Hem ülke hem de sağlık gündemi 7 Haziran'da yapılacak genel seçimlerin etkisine girdi. Hemen her şey seçime göre ayarlanmaya başlandı. Öyle ki Başbakan'ın bizzat kendisi 14 Mart öncesinde müjdeyi verdi! Acillerde nöbetlerin saat ücretini, dile kolay, yüzde elli artırdılar. Haber kamuoyuna bomba gibi düştü. Malûm medya manşetten girdi. 'Enflasyonun tekli rakamlarda olduğu bir ülkede hekimler ve diğer sağlıkçılar yine korunmuştu! 'Bir türlü paraya doymayan sağlıkçılar ve başta hekimlerin gözü doyacaktı artık! Düşüncenin koşullanmasıyla birlikte, algı yönetimi sorununu da aşan AKP Hükümetleri bunu da başardık derken, TTB'nin açıklaması gecikmedi; "acillerde bir saat nöbetin karşılığı yalnızca 7.5 TL idi. Zamdan sonra yaklaşık 10.5 TL olacak" Bozdur bozdur harca! Oysa, TTB yetkilileri hekimlerin ve sağlık emekçilerinin özlük hakları ile halkın sağlık hakkı için Eylül 2014'den beri Sağlık Bakanı ve yetkilendirdiği bürokratlarla düzenli aralıklarla görüşmeler yapıyordu. Görüşmelerde Bakanlık yetkilileri sorunları 14 Mart 2015'den önce 'çözme sözü vermişlerdi'. Ancak Bakanlık sorunları yalnızca ücret sorununa indirgemiş, onu da çözmek için bizzat Başbakan devreye girmiş ve dağ fare doğurmuştu; Başbakan'dan çıka çıka saat başına 3.5 TL çıktı, o da yalnızca acil nöbetleri için. Sağlık Bakanları yalnızca sağlık emekçileri için yaratıkları sorunları çözümsüz bırakmıyor. Öte yandan ülkede 40 yılı aşkın süredir, çoğunlukla doğal seyrinde-kendiliğinden iyi giden

şeyleri de bozuyor. Çocuklarımız önceki yıllardaki gibi aşılanamıyor, bir-onbir aylık bebeklerimiz daha fazla ölüyor.

"Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)-2013" raporu, 2014 yılının sonunda yayımlandı. Rapor, çocuk ve kadın sağlığı ile ilgili önemli bulgular içeriyor. Nüfus ve Sağlık Araştırması, Türkiye'de 1968 yılından itibaren beş yıllık aralıklarla düzenli olarak yapılıyor. Söz konusu araştırmaların anıldığı yıl verinin toplandığı yılı ifade ederken, elde edilen ölçütler, ayrıca özel olarak paylaşılmamışsa, veri toplamasından önceki beş yılın ortalama değerini göstermektedir. Bu araştırma, AKP Hükümetleri'nin Sağlık Bakanlığı'nda icracı olduğu dönemlerde, ilki 2003, ikincisi 2008 ve son olarak 2013 yılı olmak üzere üç kez gerçekleştirdi. Bunlardan son ikisinin verileri (TNSA-2008 ve TNSA-2013), doğrudan AKP'nin kendi sağlık politikalarını uyguladığı, kendi sistemini kurduğu 10 yılın sağlıktaki sonuçlarını yansıtmaktadır Bunlardan birisi de çocukluk dönemi aşılama raporudur.

Türkiye'de çocukluk aşılama raporunun tamamlama oranı (yüz çocuktan kaçının aşı olduğu) 1993 yılında %64.7'iken, 1993-1998 yılları arasında giderek kötüleşerek, 1998 yılında %45.7'ye gerilemiştir. Bu tarihten sonra ise artmaya başlamıştır. 2003 yılında %54.2'ye, 2008 yılında da büyük bir artışla %80.5'e yükselmiştir. Ancak 1998-2003 ile 2003-2008 yılları arasında yakalanan bu başarı, 2008-2013 yılları arasında korunamamıştır. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması-2013 raporuna göre, 2008-2013 döneminde çocukluk dönemi aşılama oranı %74.1'e düşmüştür.

Halbuki, 27 Temmuz 2013 tarihli Lancet Dergisi'nin online sayısında önceki Sağlık Bakanı ve Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı Prof.Dr. Recep Akdağ'ın da yazarları arasında olduğu, Türkiye'de sağlıkta dönüşüm süreci ve sonuçlarıyla ilgili ekleri hariç 35 sayfalık bir makale-rapor yayımlandı (Lancet 2013;382:65-99). Bakan görevdeyken yayımlanan ve 2003-2013 yılları arasında Türkiye'deki sağlık sistemini değerlendiren makalede, sağlık sonuçlarının benzer gelir grubundaki bazı ülkelere göre daha iyi olduğu gösterilmiştir. Ayrıca, bu çalışmaya göre, ülkenin genelinde hizmete ulaşmanın kolaylaştığı, tüm toplum kesimlerinde sağlık sisteminde olanların sayısının ve hizmet kullanımının arttığı belirtilmiştir. Bu iyileşmelerden de özellikle dezavantajlı grupların daha fazla yararlandığı, sağlık sonuçlarındaki iyileşmenin kırdı, doğuda yaşayanlarda ve düşük sosyoekonomik gruptakilerde daha belirgin olduğudur. Makalede bu iyileşmelerin tümünün Sağlıkta Dönüşüm Programı'na denk gelen dönemde olduğu da özel olarak ifade edilmiştir.

Sağlık Bakanı Recep Akdağ'ın kendi dönemini yerlere göklere koyamadığı bu makalesinin yayımlanmasından yaklaşık 1.5 yıl sonra, 2014 yılının sonunda, yukarıda da belirttiğimiz gibi, Sağlık Bakanlığı'nın da taraflarından olduğu TNSA-2013'ün raporu yayımlandı. Raporun tam aşılanmış çocukların oranlarını gösteren verileri ile bir önceki raporun (TNSA-2008) verileri karşılaştırıldığında ulaşılan durum, Türkiye'de sağlıkta dönüşümün başarılı olduğunun açıklanması için aceleci olunması gerektiğini gözler önüne seriyor.

TNSA-2013 verilerine Türkiye'de 2008-2013 yılları arasında, aşıları tamamlanmış çocukların oranı 2003-2008 dönemine göre (TNSA-208), %8.6 azalarak, %80.5'den, %74.1'e gerilemiştir. Bu azalma, kırdaki yaşayan çocuklar için %9.7 (%71'den %64.7'ye), kentte yaşayan çocuklar için %10.1 (%84.2'den %76.5'e), Orta (%90.9'den %77.3'e) ve Kuzey Bölgelerinde (%83.6'den %71.1'e) yaşayan çocuklar için %17.6 oranındadır. Aynı şekilde, azalma, hane halkı refah düzeyi yüksek olan çocuklar için %16.8 (%89.5'den %76.6'ya), orta olan çocuklar için %10.9 (%86.2'den %77.7'ye) ve düşük olanlar için ise %7.9 (%81.6'dan %75.6'ya) oranındadır.

Bununla birlikte, postneonatal ölüm (doğduktan sonra 1-12ay arasında ölen bebekler) hızı 2003-2008 döneminde %4 iken, 2008-2013 döneminde, %33.3 artışla %6'ya yükselmiştir. Böylece Türkiye'de, AKP'nin sağlık politikalarıyla bir ilke daha imza atılmıştır. Postneonatal ölüm hızı 1968 yılından beri tüm araştırmalarda her yıl azalarak iyileşirken, TNSA-2013'ün verilerine göre, tarihinde ilk defa artmıştır. AKP, Sağlıkta Dönüşüm Programı ile önlenebilir bebek ölümlerindeki azalmayı tersine çevirerek artırmayı 'başarmıştır'. Söz konusu durumun, Türkiye tarihinin son 45 yıllık döneminde başka bir örneği bulunmamaktadır.

Bilindiği gibi, postneonatal dönem, bebek ölümlerinin engellenmesinde aşılama, bebek izlemi vb. sağlık hizmetlerinin yaygın ve etkin sunumuyla başarının en hızlı sağlandığı dönemdir. Dolayısıyla, postneonatal ölüm hızını etkileyen faktörlerden birisi de çocukların aşılama durumudur. Türkiye'de 2008-2013 yılları arasında tamamlanamayan aşılama oranının artması, postneonatal ölümlerin artışının nedeni konusunda da bir veri sunmaktadır. Çocukluk aşılama oranlarının tamamlama oranları ile

postneonatal bebek ölümlerinin karşılaştırılmasıyla ulaşılan veriler bile, Bakan Akdağ'ın da yazarları arasında olduğu makaleyi ve yayımlandığı Dergiyi yeniden sorgulanır hale getirmiştir. Makalede paylaşılan veriler ve yorumlar şaibe altındadır.

Dergimiz'in Mart Nisan 2012 sayısında, 28 Aralık 2011 tarihinde, TSK savaş uçakları tarafından bombalanarak öldürülen hemen hepsi çocuk, otuzdan fazla yurttaşımızın adlarını paylaşmıştık. Dönemin Başbakanı Recep Erdoğan, operasyondan haberi olduğu yönündeki iddiaları reddetmemiş, hatta katliamın yargıya taşınmamasını sağlamıştı. Katliamdan birkaç ay sonra da bu olaya dergimizde yer vermemizi zorunlu hale getiren tarihsel açıklamasını yapmıştı; "Kürtajı bir cinayet olarak görüyorum. Ha anne karnında bir çocuğu öldürürsünüz ha doğduktan sonra öldürürsünüz. Hiçbir farkı yok. ... Her kürtaj bir Uludere'dir diyorum. ... Bu milleti dünya sahnesinden silmek için sinsice bir plan olduğunı bilmek durumundayız. Bu milletin çoğalması için asla bu oyunlara prim vermemeliyiz" AKP Hükümetleri tarafından 2007 yılından itibaren açık olarak uygulanmaya başlanan pronatalist (nüfusu artırmayı hedefleyen) politikalar bütün hızıyla devam ediyor. Bir yanda kamuoyunda konuyla ilgili pek çok açıklamayla yer alan hükümet yetkilileri, öte yanda evlenmeyi ve çok çocukluluğu (en az üç, 'doğrusu' beş) özendirilen uygulamalarıyla oldukça kısa sürede toplumu etkisi altına aldı. Ayrıca, SGK, hizmet satın aldığı kuruluşlara yapacağı ödemelerin birim fiyatını açıkladığı sağlık uygulama talimatından (SUT) gebeliğin sonlandırılmasına yönelik tıbbi uygulamayı (kürtajı) çıkarttı. Birçok mağduriyetten sonra konuya kamuoyunda gösterilen tepkinin sonrasında, 'pardon' deyip, tekrar yer vermeye başladı.

Bununla birlikte, yapılan araştırmalar başta özel hastaneler olmak üzere, gebeliğin sonlandırılmasına yönelik tıbbi uygulamanın (kürtajın) gerçekleştirilmediğini ortaya koyuyor. Birinci basamak sağlık hizmetleri içinde rahim içi araç (RİA) uygulaması hemen hiçbir aile sağlığı birimi ve merkezinde yapılmıyor. Bir zamanlar parasız dağıtılan hap ve kondom da artık bulunmuyor. Özetle, AKP Hükümetleri pronatalist politikaları önce gönüllülük daha sonrasında ise cebren uygulamaya başladılar. Söz konusu durumu her ne kadar muhafazakarlık ve dini inançlarla açıklamaya çalışsalar da uygulamaların esasın AKP'nin patron sevgisinden kaynaklandığı biliyoruz. Genç nüfusu, diğer bir ifadeyle, işsizler ordusunu artırmayı hedefleyen bu uygulama patron örgütlerinin tümünün desteğiyle yürütülüyor.

Bunlar yaşanırken, 24 Mart 2015 tarihinde Türkiye kamuoyu unutmak üzere olduğu Roboski adını yıllar sonra yeniden duydu. Roboski'de bu sefer katırların askerler tarafından öldürüldüğünü öğrendik. Bombalarla parçalayarak öldürdükleri çocuklarımızı "kaçakçı" olarak tanımlayıp, öldürülmelerini haklılaştırmaya çalışan AKP Hükümeti, bu sefer kurşunlarla öldürülen katırların "kaçakçılıkta kullanıldıklarını" açıklayarak öldürülmelerini haklılaştırmaya çalışıyor. Roboskili çocukların katliamını kürtaj uygulaması ile eşleştiren Recep Erdoğan'ın Roboskili katırların katliamını neyle eşleştireceğini merakla bekliyoruz...

Yılın son sayısında, 2014 yılı dizininin tüm yazılarını yayımlamamıza izin vermediği, 'Türkiye'de Hastanelerin Dönüşümü' dosyamızı sizlerle paylaşıyoruz. Konunun tarihsel süreç içinde, zengin bir içerikle hazırlanmasını sağlayan Cavit Işık Yavuz ve Harun Balcıoğlu arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz. Sevgi ve dostlukla.